

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการ ระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้า จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้เรียบเรียงไว้ดังนี้

ความหมายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย
ขอบข่ายการบริหารโรงเรียน
ความหมายและความสำคัญของงานวิชาการ
งานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา

1. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. การจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา
3. วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4. การประเมินพัฒนาการเด็ก
5. ห้องสมุดของเล่น
6. การนิเทศภายใน
7. การประชุมอบรมทางวิชาการ

ปัญหาการบริหารงานวิชาการ

คุณภาพของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดกาฬสินธุ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ
2. งานวิจัยในต่างประเทศ

ความหมายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี เป็นการจัดในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และการให้การศึกษแก่เด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม สติปัญญาตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2540 ก : 31)

การจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา จึงเป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กก่อนวัยเรียนหรือก่อนที่จะเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมทุกด้านให้เด็กที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไป

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของการศึกษา ในระดับก่อนประถมศึกษามาเป็นเวลานานกว่าสี่สิบปีแล้ว โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2518 เมื่อรัฐบาลยอมรับหลักการที่เสนอในรายงานของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ได้บังคับในเรื่องความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หลักการดังกล่าวนี้ได้นำมาใช้เป็นต้นแบบในการใช้กำหนดนโยบายทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับแต่นั้นมา ได้มีการจัดการศึกษาแพร่หลาย มีรูปแบบการจัดต่างกันไป และมักเรียกชื่อต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น โรงเรียนอนุบาล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน ฯลฯ

สำหรับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบจัดการอนุบาลศึกษา ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2523 โดยจัดในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดซึ่งโอนมาจากกรมสามัญศึกษา ได้ดำเนินการจัดตามลำดับดังนี้

ปีพุทธศักราช 2527 เปิดสอนชั้นเด็กเล็กหลักสูตร 1 ปี ก่อนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยเปิดในโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในชนบท

ปีพุทธศักราช 2529 ขยายการจัดอนุบาลศึกษาหลักสูตร 2 ปี สู่ชนบทตามโครงการอนุบาลชนบท โดยเริ่มจากพื้นที่เป้าหมาย 38 จังหวัด และขยายมากขึ้นตามลำดับ

ปีพุทธศักราช 2535 ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และแผนพัฒนา

การศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) ได้มีนโยบายให้รัฐจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ หน่วยงานหลักของรัฐที่รับผิดชอบคือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เปลี่ยนจากการจัดชั้นเด็กเล็ก 1 ปี เป็นแบบขั้นอนุบาล 2 ปี จากที่เคยมีโครงการเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย คือ โครงการอนุบาลชนบทก็เปลี่ยนเป็นจัดครอบคลุมทุกพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และสถาบันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา 2541 ข : 120 – 121) และให้ดำเนินการทดลองจัดอนุบาล 3 ขวบ ใน 5 ภูมิภาคคือ โรงเรียนอนุบาลสามเสน โรงเรียนอนุบาลนครนายก โรงเรียนอนุบาลแพร่ โรงเรียนอนุบาลสุรินทร์ และโรงเรียนอนุบาลชุมพร (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 4)

ปีพุทธศักราช 2537 เริ่มใช้เกณฑ์มาตรฐานระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการจัดการอนุบาลศึกษาของโรงเรียน

ปีพุทธศักราช 2538 เริ่มใช้เกณฑ์การจัดตั้งจัดสรรงบประมาณ ตามเกณฑ์มาตรฐาน และขนาดโรงเรียน

ปีพุทธศักราช 2539 ตามแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 ได้ให้ความสำคัญในการจัดการศึกษา โดยกำหนดนโยบายที่บริการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้กับเด็กที่มีอายุ 3 – 5 ปี ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และเน้นการพัฒนาการทางด้าน ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กเป็นสำคัญ จึงขยายชั้นอนุบาล จาก 2 ปี รับเด็ก 4 – 6 ขวบ เป็น 3 ปี รับเด็ก 3 – 6 ขวบ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน,คณะกรรมการข้าราชการครู และสถาบันพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา 2541 ข : 120 – 121)

จะเห็นได้ว่ารัฐได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ในระดับก่อนประถมศึกษา มาอย่างต่อเนื่อง เพราะการศึกษาของเด็กในวัยนี้เป็นระยะสำคัญที่สุด เด็กจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สติปัญญา สังคมและบุคลิกภาพ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงนี้ จะมีอิทธิพลมากต่อการเสริมสร้างฐานความพร้อมในการพัฒนาขั้นต่อไป

ขอบข่ายการบริหารโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 ก : 4) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. งานวิชาการ
2. งานบุคลากร
3. งานกิจการนักเรียน
4. งานธุรการการเงินและพัสดุ
5. งานอาคารสถานที่
6. งานความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชน

การบริหารงานในโรงเรียนทั้ง 6 งานดังกล่าว งานวิชาการใช้เวลาในการบริหารงานร้อยละ 40 แสดงให้เห็นว่างานวิชาการเป็นภารกิจที่จะต้องให้ความสำคัญ และใช้เวลาในการบริหารมากที่สุด ถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา คุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาจึงอยู่ที่งานด้านวิชาการ

ความหมายและความสำคัญของงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานโรงเรียน ได้มีผู้ให้คำจำกัดความและกล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 16) ให้ความหมายของ การบริหารงานวิชาการ หมายถึงการบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

กิตติมา ปรีดีลภ (2532 : 47) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึงการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพมากที่สุด กิจกรรมที่เกี่ยวข้องในด้านการเรียนการสอน ตลอดจนพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ศศิพร พจนายน (2536 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า งานวิชาการเป็นความรับผิดชอบของโรงเรียน ตั้งแต่การป่งถึงปรัชญาและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของโรงเรียนโดยคำนึงถึงบุคคลในอาชีพต่างๆของชุมชนเป็นพื้นฐาน และรวมถึงการประเมินผลโปรแกรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2532 : 67) เชื่อว่างานวิชาการเป็นหัวใจของสถานศึกษา ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ให้ความสำคัญต่องานวิชาการมาก แต่การที่โรงเรียนจะสามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อ ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญแก่งานวิชาการ และเข้าใจขอบเขตของ

การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเป็นอย่างดี

อุทัย บุญประเสริฐ และชโลมใจ ภิงคารวัฒน์ (2528 : 26) กล่าวถึงงานวิชาการว่าเป็นแกนกลางเป็นหัวใจ และมีงานอื่นเป็นงานสนับสนุน งานวิชาการเป็นหลักธงชัยที่พิสุจน์ชัยชนะ เป็นเครื่องแสดงถึงความสำเร็จสูงสุด

จิตรลดา จตุรนต์รัศมี (2539 : 17) ได้กล่าวถึงงานวิชาการว่าเป็นหัวใจของโรงเรียนและที่สำคัญที่สุด ได้แก่ การจัดโปรแกรมการสอน การปฏิบัติตามโปรแกรมที่วางไว้ รวมทั้งการวัดผลประเมินคุณภาพการเรียนการสอนของครู และนักเรียน ตลอดจนการบริหารเกี่ยวกับงานการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีนั้น เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะละเลยเสียไม่ได้

สรุปได้ว่าการบริหารงานวิชาการ เป็นการดำเนินกิจกรรมทุกชนิดของโรงเรียน ตามภารกิจการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา แบ่งเป็นดังนี้ หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดประสบการณ์ วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน การประเมินพัฒนาการเด็ก ห้องสมุดของเล่น การนิเทศภายใน การประชุมอบรมทางวิชาการ

งานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา

ภารกิจการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 ค : 4) ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

การจัดการศึกษาจะมีคุณภาพดีเพียงใดขึ้นอยู่กับหลักสูตร เพราะหลักสูตรจะกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา โดยจะรวมเอาจุดมุ่งหมายเนื้อหากิจกรรมไว้อย่างครบถ้วน ได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรดังนี้

สุมิตร คุณานุกร (2518 : 2) กล่าวไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการให้การศึกษเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้

ลีวีล และเมย์ล (Lewis and Miel) ให้นิยามของหลักสูตรว่า หมายถึง เชืของ ความตั้งใจเกี่ยวกับโอกาส ในการจัดให้คนได้รับการศึกษาร่วมกับคนอื่น และสิ่งอื่นๆ ในระยะเวลาและเนื้อหาที่จัดไว้อย่างแน่นอน (วิชัย ดิสสระ. 2535 : 10 ; อ้างถึง Saylor

and Alexander. 1974 : 2-3)

กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 60) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรหมายถึงเอกสารที่กำหนด
โครงการศึกษาของผู้สอน โดยกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาเนื้อหาของความรู้ และ
ประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล

ทาบ (Taba. 1962 : 9) กล่าวถึงหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง มวลประสบการณ์
ต่างๆ ที่โรงเรียนและครูจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนมีการเปลี่ยนไปตามลักษณะที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้

สังัด อุทรานันท์ (2527 : 11 ; อ้างถึง Ragan and Shepherd. 1977 :
192) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ทุกชนิดของเด็กที่โรงเรียนรับผิดชอบ
ความหมายนี้จะรวมไปถึงรายวิชาที่เปิดทำการสอน เอกสารซึ่งระบุรายละเอียดของหลักสูตร
กระบวนการเรียนการสอนที่เป็นตัวกลางถ่ายทอดหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิสัมพันธ์
(Interaction) และประสบการณ์ของแต่ละคน

อภิสมัย วุฒิพรพงษ์ (2540 : 25 ; อ้างถึง Brewer. 1995 : 106-135)
กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนงานประสบการณ์เรียนรู้ให้ทางเลือกที่มีความหลากหลาย
สามารถที่จะสร้างทักษะ ความรู้ความสามารถ ความคิดรวบยอด และความต้องการพื้นฐาน
ของบุคคล ลำดับขั้นการวางแผนหลักสูตร มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย การวิเคราะห์ทางเลือก
การเลือกวางแผนหลักสูตร การสร้างหลักสูตรและการออกแบบประเมินผล ครูผู้สอนต้องเลือก
เนื้อหาและกิจกรรม เพื่อที่จะให้เด็กสามารถเรียนรู้เพื่อการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ครูต้องวัด
และประเมินผลความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล ครูต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิด
กับเด็ก และเตรียมกิจกรรมที่มีความเหมาะสมให้เด็กเลือกโปรแกรมด้วยตนเอง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 40) ได้ให้ความหมายหลักสูตรไว้ 3 ประการ
ประการแรกหลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการ และการนำไปใช้จัดการเรียนการสอน
ตามที่มีมุ่งหมายไว้ ประการที่สองหลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยนำเข้า
(Input) เช่น ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) ได้แก่
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (Output) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จ
ทางการศึกษา ประการที่สามหลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสงคจะอบรม
ฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

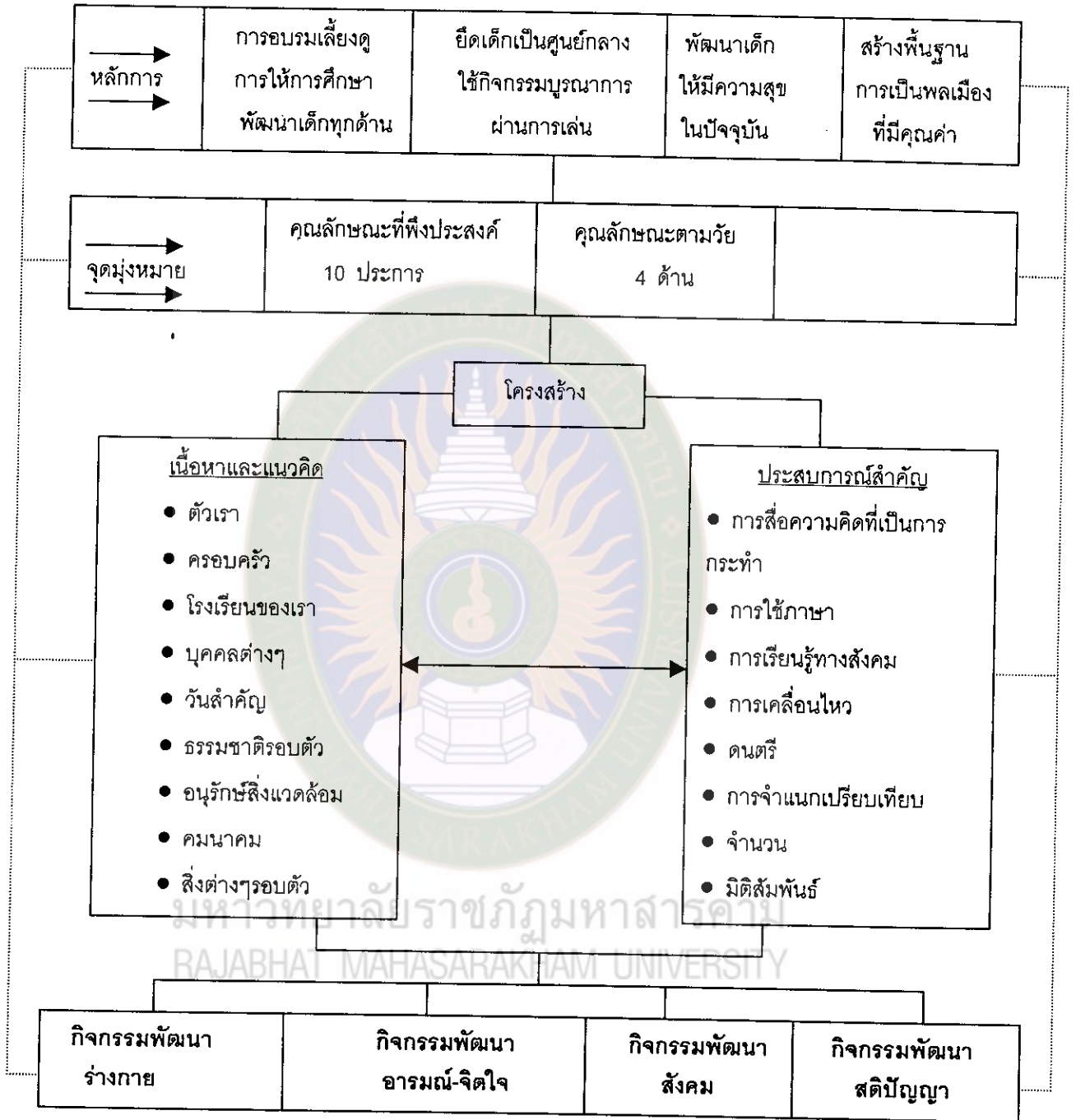
ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 142) ได้กล่าวไว้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็น
ขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะถ้าไม่มีการนำหลักสูตรที่สร้างขึ้น ไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียน
เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรที่สร้างขึ้นนั้นก็ไม่มี ความหมาย

วินัย สมมิตร และคณะ (2527 : 394) ได้ให้ความหมาย การนำหลักสูตรไปใช้ ว่า หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครู นำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้เกิดผล โดยรวมถึงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน เพื่อที่จะอำนวยให้ครูและนักเรียน สามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

กล่าวโดยสรุปหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การให้การศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนและหมายถึงกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน เช่น กิจกรรมการนำแนวการจัด ประสบการณ์ และแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ การจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบสะดวก ต่อการนำมาใช้ การส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนและผู้รับผิดชอบ การเบิกเอกสาร คู่มือ การจัดแหล่งความรู้หรือผู้ให้คำแนะนำ การให้ความสำคัญกับการจัดประสบการณ์ และการพัฒนาความรู้ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน การกำหนดแผนการปฏิบัติงานในระดับก่อนประถมศึกษา การจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน การจัดประสบการณ์โดยยึดหลักการเตรียมความพร้อม

สำหรับการใช้หลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาโดยใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 ซึ่งได้กำหนดปรัชญาการจัดการศึกษา และการอบรมเลี้ยงดูเด็ก บนพื้นฐานที่สนองความต้องการของเด็ก ด้านความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจและความจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างสมดุลต่อเนื่องไปพร้อมกันทุกด้าน ประสบการณ์ที่นำมาจัดกับเด็กในระดับนี้ จะเป็นประสบการณ์ตรงที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับวัย สอนความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ทั้งนี้เป็นไปเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความสุขกับการปฏิบัติชีวิตประจำวัน โดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่างบ้าน สถานศึกษาและชุมชน เพื่อพัฒนาให้เด็กได้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณค่า นอกจากนี้หลักสูตรก่อนศึกษายังมีความยืดหยุ่น สามารถปรับปรุงให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับเด็กและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ความต้องการของชุมชน ผู้ปกครองเด็ก และประยุกต์ใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น เปิดโอกาสให้สถาบันทางสังคมอื่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้แก่ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น หลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 มีหลักการ จุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตรดังนี้

แผนภูมิที่ 1 หลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 ก : 10

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 31-32) กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 10 ประการ

- 1.1.1 มีสุขภาพดี เจริญเติบโตได้ตามวัย และมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม
- 1.1.2 ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน
- 1.1.3 ร่าเริง แจ่มใส มีความสุข และความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
- 1.1.4 มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ
- 1.1.5 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย
- 1.1.6 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข.
- 1.1.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และความเป็นไทย
- 1.1.8 ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 1.1.9 มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ
- 1.1.10 มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.2 คุณลักษณะตามวัย

การจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสม สนองต่อพัฒนาการของเด็กเป็นเรื่องสำคัญสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำเป็นอย่างยิ่งต้องศึกษาพัฒนาการของเด็ก พิจารณาลำดับขั้นการพัฒนาของเด็ก เพื่อกำหนดจุดประสงค์ กิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก และมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะพัฒนาการของเด็กในระดับก่อนประถมศึกษาดังนี้

แผนภูมิที่ 2 คุณลักษณะตามวัย ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

อายุ พัฒนาการ	อายุ 3 – 4 ปี	อายุ 4 – 5 ปี	อายุ 5 – 6 ปี
ด้านร่างกาย	<ul style="list-style-type: none"> - เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้ - วิ่งแล้วหยุดได้โดยไม่ล้ม - ใช้กรรไกรมือเดียวได้ - วาดและระบายสีอิสระได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - เดิน วิ่ง กระโดดได้ดี เพราะกล้ามเนื้อเริ่มประสานสัมพันธ์กัน - กระฉับกระเฉงไม่ชอบอยู่เฉย - ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว - กระฉับกระเฉงไม่อยู่เฉย - ใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือก รongเท้าได้ ฯลฯ - ยึดตัวคล่องแคล่ว
ด้านอารมณ์ จิตใจและ สังคม	<ul style="list-style-type: none"> - พอใจคนที่ตามใจ - ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม - ช่วยตนเองได้ - ชอบเล่นแบบคู่ขนาน เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความมั่นใจในตนเองสูงขึ้นมาก - ชอบท้าทายผู้ใหญ่ - ต้องการให้มีคนฟังคนสนใจ - ชอบเล่นบทบาทสมมุติ - ชอบเล่นเป็นกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> - ง่ายง่าย - ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง - ชอบเล่นกับเด็กอื่น - ช่วยตัวเองได้ - ชอบสร้างความพอใจให้ผู้อื่น - ชอบแสดงออกและทำสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้ใหญ่ ชมเชย
ด้านสติ ปัญญา	<ul style="list-style-type: none"> - สนใจนิทานและเรื่องราวต่างๆ - สนทนาสนทนเนื่องจากอยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว 	<ul style="list-style-type: none"> - เปรียบเทียบได้ - เรียงลำดับเหตุการณ์ได้ - เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - พูดประโยคได้ยาวขึ้น - รู้คำศัพท์ได้มากขึ้น - ร้องเพลง ท่องคำคล้องจองได้ - บอกชื่อ นามสกุลของตนเองได้

อายุ พัฒนาการ	อายุ 3 – 4 ปี	อายุ 4 – 5 ปี	อายุ 5 – 6 ปี
ด้านสติ ปัญญา	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบท่าย " ทำไม " ตลอดเวลา - ร้องเพลงง่ายๆ แสดง ท่าทางเลียนแบบ - พูดประโยคยาวขึ้น - ยังคิดสิ่งที่เป็น นามธรรมไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบถาม " ทำไม " เนื่อง จากเริ่มเรียนรู้แล้ว - เข้าใจความเป็นเหตุ เป็นผลได้ - พูดเป็นประโยคได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - นับ 1 – 20 ได้ - บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง และจัด หมวดหมู่สิ่งของได้

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 ก : 12

2. การจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 ก : 13) ได้กำหนดหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา ต้องอยู่บนพื้นฐานความสอดคล้องกับความสนใจ ธรรมชาติ ความต้องการ และความสามารถตามระดับพัฒนาการของเด็ก เป็นการจัดในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่เด็กทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้เด็กอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2537 : 71) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการต่างๆ ในโรงเรียน โดยครูและนักเรียนร่วมกัน เช่น การสอนให้นักเรียนค้นคว้า การจัดอภิปราย การบรรยาย การจัดอบรม การสาธิต การปฏิบัติงาน การจัดนิทรรศการ และการศึกษานอกสถานที่

ประพันธ์ พิมพ์ทอง (2513 : 44) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมาก ในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดครูเข้าสอน ต้องพิจารณาความถนัด ความสามารถ ความสนใจ และความถูกต้องเหมาะสมที่จะเป็นผลดีต่อการบริหารงานวิชาการ

การจัดครูเข้าสอนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการให้การศึกษาแก่เด็ก เพราะหากโรงเรียนทำได้ถูกต้องและเหมาะสม ก็ย่อมก่อให้เกิดผลดีในด้านต่างๆ ทั้งด้านวิชาการ

และการปกครองโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิชาการ การที่โรงเรียนจะจัดครูเข้าสอนได้เหมาะสมหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารของแต่ละโรงเรียน เพราะเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรง ผู้บริหารที่ฉลาดและสนใจที่จะปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนให้ดีขึ้น ย่อมมองเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการจัดครูเข้าสอนเป็นอย่างดี การจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษามีรายละเอียดดังนี้

2.1 กิจกรรมการจัดประสบการณ์

วาริ ธีระจิตร (2523 : 163) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการจัดประสบการณ์ว่า องค์ประกอบที่สำคัญคือ กิจกรรมการจัดประสบการณ์ เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และได้รับประสบการณ์อย่างแท้จริง กิจกรรมการจัดประสบการณ์มีผลต่อการเรียนรู้ดังนี้

- 2.1.1 กิจกรรมช่วยเร้าความสนใจของเด็ก
- 2.1.2 กิจกรรมจะเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบผลสำเร็จ
- 2.1.3 กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
- 2.1.4 กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
- 2.1.5 กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
- 2.1.6 กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหว
- 2.1.7 กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้รู้สึกสนุกสนาน
- 2.1.8 กิจกรรมจะช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 2.1.9 กิจกรรมจะช่วยขยายความรู้ ประสบการณ์ให้กว้างขวาง
- 2.1.10 กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมความงอกงามและพัฒนาการเด็ก
- 2.1.11 กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมทักษะ
- 2.1.12 กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
- 2.1.13 กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักทำงานเป็นหมู่
- 2.1.14 กิจกรรมจะช่วยให้เด็กเข้าใจในบทเรียน
- 2.1.15 กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความซาบซึ้งสุนทรีย์ภาพและความงามในเรื่องต่างๆ

2.2 หลักการจัดประสบการณ์

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2537 : 74) ได้กล่าวว่า หลักในการจัดกิจกรรมระดับก่อนประถมศึกษา จะประสบผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพดีเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับหลักการที่ใช้ในการปฏิบัติ ซึ่งมีหลักการที่ควรยึดถือดังนี้

- 2.2.1 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนาของหลักสูตร
- 2.2.2 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน
- 2.2.3 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน
- 2.2.4 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาวิชา
- 2.2.5 จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน
- 2.2.6 จัดกิจกรรมให้น่าสนใจ
- 2.2.7 จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรม
- 2.2.8 จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการที่ท้าทาย ความคิด และความสามารถของผู้เรียน
- 2.2.9 จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย
- 2.2.10 จัดกิจกรรมโดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนานและเป็นกันเอง
- 2.2.11 จัดกิจกรรมแล้วต้องมีการวัดผลการใช้กิจกรรมนั้นทุกครั้ง

2.3 การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 ก : 36) ได้ให้ความหมายกิจกรรมเสริมประสบการณ์ว่า หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงาน และการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาส ฟัง พูด สังเกต คิด แก้ปัญหา ใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติ

พัชรี สนวนแก้ว (2536 : 33-34) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา อยู่บนพื้นฐานของการสร้างสัมพันธ์ที่ดี ความอบอุ่นความเห็นอกเห็นใจ เป็นสิ่งที่เด็กในวัยแรกเรียนต้องการจากครู ซึ่งครูควรปฏิบัติต่อเด็กทุกคนตัวต่อตัว วิธีการนี้ครูจะต้องดูแลเด็กอย่างทั่วถึง

2.4 การจัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน

ในการกำหนดการจัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน ต้องเป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ตอบสนองความต้องการความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถจัดได้หลายรูปแบบเพื่อเป็นการช่วยให้ครูทราบว่าในแต่ละวัน จะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร โดยมีสัดส่วนเวลาที่เหมาะสม สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 16-19) ได้กำหนดหลักการจัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ดังนี้

2.4.1 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก หมายถึง ทั้งสาระของกิจกรรม และเวลาที่ใช้จัดกิจกรรมแต่ละอย่าง จะต้องมีความสอดคล้องกันตามตารางกิจกรรมประจำวันที่ปรากฏในแผนการจัดประสบการณ์ ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 แสดงกิจกรรมและเวลาที่ใช้ตามตารางกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรม	(3-4 ปี)	(4-6 ปี)
กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	15 นาที	20 นาที
กิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรี	60 นาที	60 นาที
กิจกรรมเสริมประสบการณ์	10 นาที	20 นาที
กิจกรรมกลางแจ้ง	30-40 นาที	40-60 นาที
พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)	45 นาที	45 นาที
นอนพักผ่อน	120 นาที	120 นาที
เกมการศึกษา	10-15 นาที	20-30 นาที

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 16

2.4.2 การจัดกิจกรรมโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จะต้องคำนึงถึงจิตวิทยา และพัฒนาการของเด็กกล่าวคือ กิจกรรมที่จัดต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล กิจกรรมที่จัดควรมีลักษณะดังนี้

- 1) การจัดกิจกรรมการเล่น
- 2) การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์
- 3) การจัดกิจกรรมเสรี
- 4) จัดให้มีกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
- 5) จัดให้มีกิจกรรมสงบ กิจกรรมเคลื่อนไหวหรือกิจกรรมออกกำลังกาย

กิจกรรมสงบ ได้แก่ ฟังการเล่านิทาน การฟังเพลง การดูภาพหนังสือนิทานอย่างเงียบ ๆ ส่วนกิจกรรมเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกาย ได้แก่ การเคลื่อนไหวตามจังหวะ การเล่นในและนอกห้องเรียน การทัศนศึกษา เป็นต้น การจัดกิจกรรมในแต่ละวันต้องนำกิจกรรม 2 ประเภท มาจัดสลับกัน การทำเช่นนี้จะช่วยให้เด็กได้ผ่อนคลายความเครียด และได้พักผ่อนไปในตัว

2.5 การจัดกิจกรรมประจำวันของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 ข : 1-51) ได้กำหนดกิจกรรมหลักที่ควรจัดในกิจกรรมประจำวันระดับก่อนประถมศึกษาดังนี้

2.5.1 กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอย่างอิสระ ตามมุมประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมร้านค้า มุมการแสดงบทบาทสมมติ มุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมธรรมชาติ มุมหนังสือ เป็นต้น มุมต่าง ๆ เหล่านี้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรี

2.5.2 กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ เช่น การวาดภาพระบายสี การพิมพ์ภาพ ปั้น ฉัก ดัด ปะ การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งแปลกใหม่ ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกทำตามความสนใจ โดยครูจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อม

2.5.3 กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมในวงกลมหรือกิจกรรมที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ จัดให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิด และปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดในลักษณะต่างๆ เช่น การสนทนา นิทาน สาธิตทดลอง การเชิญวิทยากรพูดคุยกับเด็ก

2.5.4 กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมการเล่นประเภทเครื่องเล่นสนาม หรือเล่นของเล่นประเภทลากจูง เล่นทราย เล่นน้ำ กิจกรรมนี้จะช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ และทำงานประสานสัมพันธ์กันของอวัยวะต่าง ๆ การเล่นกลางแจ้งจึงเป็นการตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก ช่วยให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง อารมณ์จิตใจเบิกบาน

มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กและผู้ใหญ่ ทำให้รับบทบาทของการเล่นและการอยู่ร่วมกัน

2.5.5 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่เด็กจะต้องเคลื่อนไหว ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เด็กทุกคนปฏิบัติตามข้อตกลงหรือคำสั่ง ส่งเสริมด้านจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ จังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบ เช่น เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะเครื่องให้จังหวะ

2.5.6 เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา การคิดของเด็ก ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อเล็กประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา มีกฎเกณฑ์หรือกติกาต่าง ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเป็นกลุ่มได้ เช่น เกมการจับคู่จัดหมวดหมู่ ฯลฯ

กิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมดังกล่าว ถือเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ครูผู้สอนสามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสภาพสิ่งแวดล้อมของแต่ละห้องเรียน รวมทั้งให้มีการผลิตสื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ในแต่ละกิจกรรมด้วย

2.6 แนวทางการจัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2539 ค : 32-34) ได้ให้แนวทางในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ดังนี้

2.6.1 จัดกิจกรรมในและนอกห้องเรียนในอัตราส่วนที่เหมาะสม

2.6.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาเกินกว่า 20 นาที

2.6.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง การเล่นเครื่องเล่นสนาม เด็กมักจะสนุกสนานเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่ายง่าย อาจใช้เวลาประมาณ 40 - 60 นาที

2.6.4 กิจกรรมควรมีความสมดุล ระหว่างกิจกรรมที่เด็กใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กับกล้ามเนื้อเล็ก และกิจกรรมที่ใช้กำลังกับไม่ใช้กำลัง ควรจัดให้ครบทุกประเภท กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมาก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

การจัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน ครูผู้สอนสามารถปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลา สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้สังเกตให้คำแนะนำ และเป็นผู้ประเมินพัฒนาการเด็กด้วย ครูที่ไม่มีเวลา หรือไม่ให้ความสนใจ

ในการสังเกตขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรม จะพลาดโอกาสในการที่จะช่วยเด็กให้ปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนภูมิที่ 4 แสดงกิจกรรมประจำวันการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา

เวลา	กิจกรรม
08.00 – 08.30 น.	รับเด็ก
08.30 – 08.30 น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์
08.45 – 09.00 น.	ตรวจสอบสุขภาพ
09.00 – 09.20 น.	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.20 – 10.20 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรี
10.20 – 10.30 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
10.30 – 10.45 น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
10.45 – 11.30 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.30 – 12.00 น.	พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
12.00 – 14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00 – 14.20 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.20 – 14.30 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
14.30 – 14.50 น.	เกมการศึกษา
14.50 – 15.00 น.	สรุป

หมายเหตุ หากมีเหตุการณ์อื่นใดที่เด็กสนใจเกิดขึ้น ครูควรนำมาสอนได้ทันทีหรือกิจกรรมวันสำคัญของท้องถิ่น กิจกรรมศึกษานอกสถานที่ที่อาจงดกิจกรรมประจำวันในช่วงเวลานั้น แล้วพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ได้ กิจกรรมสามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพชุมชนโรงเรียนและตัวเด็ก ครูผู้สอนอาจสลับกิจกรรมก่อนหลัง เร็วหรือช้ากว่าตารางที่เสนอได้ แต่ควรจัดกิจกรรมให้ครบทุกประเภท

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 ก : 27

2.7 การจัดการเรียนการสอนโดยผ่านกิจกรรมการเล่น

เฟรดริค เฟร็อบเบล (Friedricch Froebel) ผู้ได้รับการยกย่องเป็นบิดาของการอนุบาลศึกษา เขามีความเชื่อว่าการเล่น เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ของเด็กๆ และเป็นเสมือนสะพานเชื่อมต่อระหว่างประสบการณ์ที่เด็กได้รับเมื่ออยู่บ้านกับที่ได้รับจากโรงเรียน (ราศรี ทองสวัสดิ์. 2539 : 65)

พัชรี ผลโยธิน (2539 : 3) กล่าวว่า การเล่นถือเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญสำหรับเด็กอนุบาลทุกคน เพราะเด็กวัยนี้ใช้การเล่นเป็นสื่อในการเรียนรู้ นอกจากนี้การเล่นยังพัฒนาความสามารถและทักษะต่างๆ ของเด็กไปพร้อมๆ กันระหว่างการเล่น เช่น ขณะที่เด็กเล่นก่อสร้างด้วยไม้บล็อก เด็กจะสังเกตเห็นถึงความแตกต่าง และความสัมพันธ์ ขนาดรูปทรงไม้บล็อก เด็กได้พัฒนาการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ได้พัฒนาในส่วนที่เป็นกล้ามเนื้อเล็ก มีโอกาสใช้ภาษาและพัฒนาการเล่นร่วมกับเด็กอื่น ซึ่งทั้งเด็กชายและเด็กหญิงจะพัฒนาไปในทางที่คล้ายคลึงกัน มีความต้องการที่จะเล่นและต้องการสื่อ เพื่อให้ประกอบการเล่น สื่อกับการเล่นจึงเป็นของคู่กันและมีความสำคัญต่อเด็กอนุบาลเป็นอย่างยิ่ง

การจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ต้องคำนึงถึงความพร้อมทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ในด้านการจัดการเรียนการสอนตามตารางกิจกรรมประจำวัน ครูผู้สอนต้องสามารถปรับกิจกรรมและเวลาให้เหมาะสมกับเด็ก ดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้เด็กจึงต้องจัดในรูปของกิจกรรม โดยผ่านการเล่น เนื่องจากการเล่นเป็นการเรียนรู้ของเด็ก และพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กจะเกิดขึ้นโดยการเล่น

2.8 การจัดมุมการเล่นสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 18-19) ได้ให้ความสำคัญและแนวทางในการการจัดมุมการเล่นสำหรับเด็ก โดยกำหนดจุดประสงค์เพื่อที่จะพัฒนาการคิดสร้างสรรค์จินตนาการ การเรียนรู้กฎเกณฑ์ ความรับผิดชอบ มีวินัย รู้จักอดทนรอคอยเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตลอดจนเกิดความรู้ความเข้าใจทักษะพื้นฐานทางด้านภาษาทางด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคุณลักษณะที่ดีทางสังคม

รูปแบบของการจัดมุมการเล่นควรสนองตอบต่อวุฒิภาวะ ความต้องการ ความสนใจ และสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตามหน่วยการจัดประสบการณ์ ครูผู้สอนควรจัดหาสื่อเครื่องเล่นวัสดุอุปกรณ์ จัดวางไว้ในมุมการเล่นตามลักษณะประเภทของการเล่น

โดยให้เด็กทุกคนมีโอกาสเลือกเล่นอย่างอิสระ ได้กระทำกิจกรรมอย่างสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีความสุข และพัฒนาความพร้อมในด้านต่าง ๆ

2.9 การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 20) ได้ให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา โดยเห็นว่าการจัดสภาพแวดล้อมมีผลต่อพฤติกรรม และพัฒนาการของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อมภายใน เช่น การห้องเรียน ครุภัณฑ์ สื่อ การแบ่งพื้นที่ในห้องเรียน การกำหนดพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรม การจัดป้ายนิเทศ การจัดสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น การจัดบริเวณภายนอกห้องเรียน การจัดสนามเด็กเล่น และห้องน้ำห้องส้วมสำหรับเด็ก

การจัดสภาพแวดล้อมจึงมีความสำคัญต่อเด็ก เนื่องจากธรรมชาติของเด็กสนใจที่จะเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลอง และต้องการสัมผัสกับสิ่งต่างๆ รอบตัว ดังนั้นการจัดให้มีสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนอย่างเหมาะสมตามความต้องการของเด็ก จึงมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็ก

2.10 คุณลักษณะของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 10-11) ได้กำหนดคุณสมบัติครูผู้สอนเด็กระดับก่อนประถมศึกษาไว้ดังนี้

2.10.1 ด้านความรู้ความสามารถ

1) มีวุฒิการอนุบาลศึกษา หรือวุฒิการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หรือเคยผ่านการอบรมระดับก่อนประถมศึกษา

2) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวและแผนการจัดประสบการณ์ สามารถที่จะนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) มีความรู้ด้านจิตวิทยาพัฒนาการกับด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็ก สามารถนำไปใช้ในการแก้ไข และพัฒนาพฤติกรรมของเด็กได้

2.10.2 ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์

1) มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นครูระดับก่อนประถมศึกษา

2) มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก ได้แก่ เป็นผู้มีจิตใจรักเด็ก ยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์ดี ใจดี บุคลิกภาพดี มีความรับผิดชอบ สุภาพเรียบร้อย มีความเมตตาอดทน และเป็นคนช่างสังเกต

3) มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็ก เช่น การโอบอุ้ม ให้การสัมผัสด้วยความอ่อนโยน ทำทางเป็นมิตร การมองด้วยสายตาเอื้ออาทร การพูดคุยด้วยวาจาไพเราะ อ่อนหวาน

2.10.3 ด้านครูผู้สอนควรมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

- 1) จัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ และตามเวลาที่กำหนดในตารางกิจกรรมประจำวัน
- 2) จัดหา จัดทำวัสดุอุปกรณ์และสื่อ เพื่อใช้สำหรับประกอบการจัดประสบการณ์
- 3) จัดทำงานธุรการในชั้นเรียน เช่น บัญชีเรียกชื่อของเด็กในชั้นเรียน สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน สมุดบันทึกความร่วมมือ แบบบันทึกผลการตรวจสุขภาพนักเรียน ระเบียบสะสม ฯลฯ
- 4) การประเมินความพร้อม และความก้าวหน้าทางพัฒนาการของเด็ก ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม สติปัญญา
- 5) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียนและการแสวงหาความร่วมมือในการจัดประสบการณ์หรือแก้ปัญหาของนักเรียน

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกัน เช่น การจัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน การเตรียมสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอน การจัดนักเรียนเข้าชั้นเรียน การจัดห้องเรียน การจัดสนามเด็กเล่น การส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ครบทุกด้าน การพัฒนาทักษะและความชำนาญในการจัดกิจกรรม การได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียน การนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานจากผู้บริหารโรงเรียน การได้รับความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ การได้รับความร่วมมือในการเตรียมกิจกรรมให้กับเด็กระหว่างครูผู้สอนในระดับชั้นเดียวกัน

3. วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 ข : 3) ได้ให้ความสำคัญของสื่อ และเครื่องเล่นของเด็กในระดับก่อนประถมศึกษา โดยเห็นว่าสื่อการจัดประสบการณ์ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็กก่อนประถมศึกษา สื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านต่างๆ กิจกรรมการเล่น จะก่อให้เกิดคุณค่าทางการศึกษา สำหรับเด็กนั้นต้องวางแผนกิจกรรมให้ดี เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า กิจกรรมที่ดีต้องสอดคล้อง

เหมาะสมกับหลักการเรียนรู้ของเด็ก ความสนใจความต้องการ และความสามารถของเด็ก ในขณะเดียวกันส่วนประกอบสำคัญของการเล่นได้แก่ สื่อและเครื่องเล่น จะต้องเหมาะสมกับ กิจกรรมการเล่นนั้นๆด้วย จึงจะช่วยพัฒนาเด็กให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

3.1 ความหมายของสื่อการสอน

กิติมา ปรีดีติลก (2532 : 68) กล่าวไว้ว่า สื่อการสอนหมายถึงวัตถุสิ่งของ รูปภาพ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนหมายถึงตัวบุคคล วิธีการ สถานที่ต่างๆ ที่นำมาเพื่อใช้ ประกอบการเรียนการสอนให้บังเกิดผลดี หรืออีกนัยหนึ่ง สื่อหมายถึง ทุกอย่างไม่ว่าจะเป็น สิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต หากนำมาประกอบการเรียนการสอนแล้วเกิดความเข้าใจง่าย รวดเร็ว ชัดเจนขึ้น

เชียรศรี วิวิธสิริ (2527 : 1) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการสอนหมายถึงตัวกลาง หรือสิ่งต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทาง สำหรับทำให้ การถ่ายทอดความรู้ของครูถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

3.2 ความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน

จันทร์ฉาย เตมียาคาร (2533 : 7 - 11) ได้กล่าวถึงคุณค่าของสื่อทางการศึกษาไว้มีดังนี้

3.2.1 สื่อกับผู้สอน

- 1) ช่วยแบ่งเบาภาระผู้สอน
- 2) ช่วยให้ผู้สอนสนุกสนานไปกับการสอน
- 3) เป็นแรงผลักดันให้ครูตื่นตัวในการผลิตสื่อ
- 4) ช่วยให้ผู้มีความเชื่อมั่นในการสอน
- 5) ช่วยให้ผู้สอนมีโอกาสสร้างประสบการณ์เรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ

3.2.2 สื่อกับผู้เรียน

- 1) กระตุ้นและสร้างความสนใจให้ผู้เรียน
- 2) ช่วยให้เข้าใจสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อน ทำให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์อย่างถูกต้องและรวดเร็ว
- 3) ช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

5) ช่วยดึงประสบการณ์จากภายนอกห้องเรียนเข้ามาสำหรับผู้เรียนรับรู้อ

3.2.3 สื่อกับการศึกษาระบบอื่น

- 1) ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 2) เปิดโอกาสทางการศึกษามากขึ้น
- 3) เป็นแหล่งวิชาการเพื่อชุมชน

3.3 เกณฑ์สำหรับการเลือกสื่อ

จันทร์ฉาย เตมียาการ (2533 : 29 - 30) กล่าวว่า การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา มีความแตกต่างกับสื่อในระดับชั้นอื่น ผู้เลือกสื่อในระดับนี้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับการเลือกสื่อดังนี้

- 3.3.1 เลือกสื่อให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- 3.3.2 เลือกสื่อให้มีประโยชน์ต่อเนื้อหา
- 3.3.3 เลือกสื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน
- 3.3.4 เลือกสื่อที่เราสามารถทดสอบได้ว่าถูกต้องเชื่อถือได้
- 3.3.5 เลือกสื่อที่มีคุณค่าและเหมาะสมกับราคา
- 3.3.6 เลือกสื่อที่เข้ากันได้กับสิ่งแวดล้อมที่จะใช้สื่อชิ้นนั้น

3.4 การเตรียมสื่อและอุปกรณ์สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

การเตรียมสื่อ อุปกรณ์เพื่อใช้ประกอบการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา มีความจำเป็นมาก สื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในระดับนี้มาก ผู้บริหารมีหน้าที่แนะนำและอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในสถานศึกษา และเพื่อให้ได้สื่อที่มีประสิทธิภาพการจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2537 : 53)

- 3.4.1 เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเด็ก
- 3.4.2 ขนาดจับต้องได้ง่าย
- 3.4.3 ชิ้นส่วนไม่มากนัก
- 3.4.4 สามารถดัดแปลงรูปแบบได้ เช่น บล็อกไม้ พลาสติก
- 3.4.5 ทนทาน ปลอดภัย ไม่มีคม แข็งแรง มีคุณภาพดี

3.4.6 ควรเป็นของที่เด็กมีโอกาสได้เล่นร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย

3.4.7 ลักษณะประหยัดหรือทำขึ้นเองได้

3.4.8 ปริมาณเพียงพอหลากหลาย เด็กสามารถหยิบได้เอง

3.5 การจัดซื้อและจัดหาสื่อ

การจัดซื้อ จัดหาสื่อ และเครื่องเล่นสำหรับเด็ก ควรคำนึงถึงคุณลักษณะ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 ข : 1 – 2)

3.5.1 คุณลักษณะทางวิชาการ ประกอบด้วย

1) สอดคล้องกับแนว และแผนการจัดประสบการณ์ รวมทั้ง จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรม

2) เน้นให้เด็กได้เล่นร่วมกัน

3) เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก

4) ส่งเสริมให้เกิดทักษะกระบวนการพัฒนาความพร้อม

ตามแนวการจัดประสบการณ์

3.5.2 คุณลักษณะอื่นๆ ประกอบด้วย

1) คำนึงถึงความปลอดภัยในเรื่องสีและวัสดุ สีที่ใช้ควรเป็นสีที่ไม่เป็นอันตรายต่อตัวเด็ก วัสดุที่ใช้อาจเป็นไม้ กระดาษ ผ้า โลหะ พลาสติก หรือวัสดุอื่น ๆ ซึ่งปราศจากสารตะกั่ว ไม่แตกหักเกิดเล็ยนหรือส่วนแหลมคม ไม่ควรมีลวดหรือเหล็กแหลม หรือลักษณะอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดอันตรายได้

2) มีความแข็งแรง ทนทานตามสภาพ

3) มีคำอธิบาย หรือคู่มือเสนอแนะการจัดกิจกรรม

4) ประณีต สวยงาม

5) ประหยัด คุ่มค่าต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ

6) สะดวกต่อการนำมาใช้ การเคลื่อนย้าย การเก็บรักษา

3.6 ประเภทของสื่อสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

ประเภทของสื่อสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา มี 10 ประเภทดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 ข : 3 – 4)

3.6.1 ประเภทบล็อก

3.6.2 ประเภทเครื่องเล่นสัมผัส

- 3.6.3 ประเภทเกมการศึกษา
- 3.6.4 ประเภทฝึกทักษะการเคลื่อนไหว
- 3.6.5 ประเภทหนังสือ
- 3.6.6 ประเภทหุ่น
- 3.6.7 ประเภทศิลปะสร้างสรรค์
- 3.6.8 ประเภทฝึกทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์
- 3.6.9 ประเภทเพลงและดนตรี
- 3.6.10 ประเภทเล่นบทบาทสมมติหรือเลียนแบบชีวิตจริง

สรุปได้ว่า วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การจัดหา จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับหลักสูตร เช่น การจัดให้มีสื่อการเรียนการสอน การจัดงบประมาณในการจัดซื้อ จัดหา การจัดผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดเก็บรักษาหรือซ่อมแซม การเบิกจ่าย การอบรมเกี่ยวกับเทคนิควิธีการผลิตสื่อใหม่ๆ การผลิตสื่อการเรียนการสอน

4. การประเมินพัฒนาการเด็ก

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 ก : 68) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา โดยเห็นว่าเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติตามตารางกิจกรรมประจำวัน และครอบคลุมพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคมและสติปัญญา เพื่อนำผลมาใช้ในการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ พัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละคน

4.1 ความหมายของประเมินพัฒนาการเด็ก

อภิสมัย วุฒิพรพงษ์ (2540 : 52) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการประเมินลำดับขั้นของการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของเด็กตามที่คาดหวังไว้ โดยผู้ประเมินใช้วิธีการทดสอบหลายวิธี ได้แก่ การสังเกต การเก็บสะสมผลงานเด็ก การสุ่มตัวอย่างพฤติกรรม การสอบถามผู้ปกครอง และการสัมภาษณ์ผู้ปกครองหรือสัมภาษณ์เด็ก

ดังนั้นการประเมินพัฒนาการของเด็กในระดับก่อนประถมศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทำอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพราะเป็นการประเมินความสามารถของเด็กในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรม แล้วนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลในการพิจารณา จัดกิจกรรมเสริม

ประสบการณ์ให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพ

4.2 หลักการประเมินพัฒนาการของเด็ก

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 ก : 68) ได้กำหนดหลัก
การประเมินพัฒนาการของเด็กไว้ดังนี้

- 4.2.1 ต้องประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน
- 4.2.2 เน้นการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ
- 4.2.3 สภาพแวดล้อมการประเมินต้องมีลักษณะเช่นเดียวกับการทำกิจกรรมประจำวันของเด็ก โดยจัดการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติ
- 4.2.4 เน้นการประเมินสภาพความเป็นจริง โดยมีการสังเกตงานของเด็กเป็นรายบุคคล
- 4.2.5 การประเมินต้องจัดทำอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน การใช้เครื่องมือ และการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
- 4.2.6 ไม่ใช่แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในระดับก่อนประถมศึกษา

4.3 ขั้นตอนการประเมินพัฒนาการ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 ก : 68 - 70) ได้กำหนดขั้นตอน
การประเมินพัฒนาการดังนี้

- 4.3.1 ศึกษาและทำความเข้าใจพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุทุกด้าน จึงจะทำให้ดำเนินการประเมินพัฒนาการได้อย่างถูกต้อง และตรงกับความเป็นจริง
- 4.3.2 วางแผนเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับใช้บันทึกและประเมินพัฒนาการ เพื่อจะได้ผลของพัฒนาการของเด็กที่ถูกต้อง
- 4.3.3 ดำเนินการประเมินและบันทึกพัฒนาการของเด็กก่อนจะลงมือประเมินและบันทึกการประเมิน ต้องอ่านคู่มือหรือคำอธิบายวิธีการใช้เครื่องมืออย่างละเอียด แล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนและจดบันทึกการประเมิน
- 4.3.4 ประเมินและสรุป การประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนคือ ผลการประเมิน การตีความหมาย และการตัดสินคุณค่า
- 4.3.5 รายงานผล ครูจะต้องเลือกรูปแบบการรายงาน การรายงานที่ปฏิบัติกันคือ รายงานผู้บริหารสถานศึกษา และรายงานผู้ปกครองเด็ก การรายงานข้อมูลควรมี

ความหมายและเกิดประโยชน์แก่เด็กเป็นสำคัญ

4.3.6 การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ครูต้องตระหนักว่าการทำงานร่วมกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเป็นเรื่องที่สำคัญมาก

4.4 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมินพัฒนาการเด็ก

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 ก : 70 - 73) ได้กำหนดวิธีการใช้เครื่องมือในการประเมินพัฒนาการเด็กไว้ดังนี้

4.4.1 การสังเกตและการบันทึก

4.4.2 การสนทนาและการบันทึก

4.4.3 การสัมภาษณ์และการบันทึก

4.4.4 การรวบรวมผลงานของเด็กเป็นรายบุคคล

4.4.5 การประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก

สรุปได้ว่า การประเมินพัฒนาการเด็ก หมายถึง การตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคมและสติปัญญาของเด็ก ซึ่งประกอบด้วย การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินพัฒนาการเด็ก การจัดหาเครื่องมือสำหรับประเมินพัฒนาการเด็ก การประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การกำหนดขั้นตอนวิธีการที่จะประเมิน การบันทึกพัฒนาการเด็ก การนำเอาผลการประเมินพัฒนาการเด็กมาใช้ปรับปรุงคุณภาพของผู้เรียน

5. ห้องสมุดของเล่น

5.1 ความหมายของห้องสมุดของเล่น

ห้องสมุดของเล่นเป็นแหล่งรวมวิทยาการสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วยเครื่องเล่นนานาชนิด จัดไว้เป็นหมวดหมู่เช่นเดียวกับห้องสมุดหนังสือ รวมถึงการจัดห้องที่เอื้ออำนวยและจูงใจเด็ก ให้เกิดความสนใจในการเข้าห้องสมุดและเรียนรู้ด้วย (เยาวภา เดชะคุปต์. 2543 : 22 - 23)

บุญยารัต อ่อนน้อมพันธุ์ (2537 : 76) กล่าวว่า ห้องสมุดของเล่น หมายถึง สถานที่ซึ่งทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเด็ก ครอบครัวยุวชน ด้วยการจัดบริการให้ยืมหนังสือและของเล่นแก่เด็ก เพื่อให้เด็กนำกลับไปใช้ที่บ้าน และนำกลับมาคืนในเวลาที่กำหนด การจัดห้องสมุดของเล่นเป็นสิ่งที่นักการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน ควรนำมาจัด

ในศูนย์เด็กเล็กหรือในโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือพ่อแม่ผู้ปกครองให้ได้รับความรู้ ในเรื่องการจัดหาวัสดุของเล่นให้เหมาะสมกับวัย โดยให้เห็นคุณค่าของการใกล้ชิดกับลูกในขณะที่ร่วมเล่นด้วยกัน เพื่อก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและเด็ก เป็นวิธีการดำเนินงานทางการศึกษาให้แก่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองเด็ก ให้รู้จักเลือกของเล่นต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับเด็กในแต่ละกลุ่มอายุ โดยเน้นให้ผู้ปกครองเห็นคุณค่าการเล่นของเด็ก ให้เข้าใจว่าการเล่นเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการพัฒนาสติปัญญา

ฉวีวรรณ จึงเจริญ (2527 : 103) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาว่า สภานิติบัญญัติของสหรัฐอเมริกา (Congress) ให้ความสำคัญของการจัดห้องสมุดของเล่น โดยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ สรุปได้ว่า

5.1.1 เพื่อช่วยผู้ปกครองมีความเข้าใจถึงธรรมชาติ ความต้องการของเด็ก และยอมรับว่าสุขภาพทางกาย สุขภาพทางจิตใจ และความสนุกสนานร่าเริงเบิกบานแห่งวัยเด็กนั้นต้องการของเล่นและเครื่องเล่น

5.1.2 เพื่อช่วยเหลือพ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้เข้าใจถึงความจำเป็นที่จะต้องมีวัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้ในการเล่นสำหรับเด็ก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และมีประสบการณ์ในการที่จะพัฒนาโครงสร้าง ความคิด สติปัญญาได้อย่างเหมาะสมกับวัย

5.1.3 เพื่อช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก มีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็ก สามารถที่จะตัดสินใจเลือกหรือจัดหาของเล่น ให้กับเด็กได้อย่างเหมาะสมกับเงินที่เสียไป เพื่อเป็นประโยชน์และคุณค่าทางการศึกษาของเด็ก

5.2 หลักในการจัดระบบของห้องสมุดของเล่น

บุญยารัต อ่อนน้อมพันธุ์ (2537 : 96) ได้กล่าวถึง การจัดระบบห้องสมุดของเล่นว่า การจัดระบบสำหรับห้องสมุดของเล่นเป็นประโยชน์ต่อการจัดเก็บวัสดุ อุปกรณ์ช่วยให้การดำเนินงานของห้องสมุดสะดวกและรวดเร็วขึ้น โดยการจัดทำทะเบียนรายการของสิ่งของต่าง ๆ ที่มีอยู่ไว้เป็นหลักฐาน ส่วนการจำแนกหมู่หนังสือ หรือการทำเลขหนังสือนั้นไม่จำเป็นสำหรับห้องสมุดขนาดเล็ก สำหรับของเล่นนั้นการทำเลขทะเบียนจะช่วยให้ทราบจำนวนของที่มีอยู่ หรือประเภทของเล่นจำพวกเดียวกัน ซึ่งจะง่ายต่อการหยิบใช้

5.3 วัสดุครุภัณฑ์ที่เป็นส่วนประกอบสำหรับการจัดห้องสมุด

บุญยารัต อ่อนน้อมพันธุ์ (2537 : 99) ได้กล่าวถึงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบห้องสมุดของเล่นว่า วัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุดของเล่นที่จำเป็นต้องจัด เพื่อให้บริการเด็ก และผู้ปกครอง ได้แก่

5.3.1 หนังสือสำหรับเด็กวัยนี้มักเรียกรวมกันว่า "หนังสือภาพ" จะมีคำบรรยายหรือไม่มีก็ได้ เพราะเด็กจะอ่านเรื่องจากภาพ รูปเล่มควรแข็งแรงทนทาน มีภาพง่าย ๆ ชัดเจน มีขนาดใหญ่และสีสันสวยงาม หนังสือจะช่วยให้เด็กค่อย ๆ เข้าใจในเรื่องของตัวหนังสือและการอ่าน คือ เข้าใจว่าจะต้องอ่านจากซ้ายไปขวา จากหน้าไปหลัง และจากบนลงล่าง

5.3.2 ของเล่นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากต่อพัฒนาการของเด็กในทุก ๆ ด้าน ของเล่นที่เหมาะสมกับวัยจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้เป็นอย่างดี และในขณะที่เด็กเล่นกับผู้ปกครองหรือผู้ใกล้ชิด ยังช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างบุคคลในครอบครัว การเลือกของเล่นเด็กต้องคำนึงถึงความแข็งแรง ทนทาน ทำความสะอาดได้ง่าย ปลอดภัย ใช้เล่นได้หลาย ๆ อย่าง ใช้เล่นตามลำพังหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ และให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

5.3.3 อุปกรณ์ศิลปะเป็นสิ่งเร้าที่ช่วยให้เด็ก ได้พัฒนาทางด้านความคิด รวบรวมในแต่ละเรื่อง เพื่อนำไปควบคุมเส้นที่เด็กขีดเขียนออกมา อุปกรณ์ที่จำเป็น ได้แก่ ประเภทสี เช่น สีน้ำ สีโปสเตอร์ สีเทียนแท่งใหญ่ สีเมจิกแท่งใหญ่ ประเภทสำหรับขีดเขียน เช่น พู่กันเบอร์ใหญ่ ปากกาปลายล็กหลอด ประเภทที่เป็นกระดาษ เช่น กระดาษขาว กระดาษสี กระดาษแก้ว ประเภทปั้น เช่น ดินน้ำมัน ประเภทปะติด เช่น กาว หรือ แป้งเปียก กรรไกรปลายมน และเลื่อยคูลมสำหรับกันเขื่อน ในห้องควรมีราวตากภาพที่ยังไม่แห้งด้วย

5.3.4 กิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง พ่อแม่ หรือญาติผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดเด็ก การที่เด็กมีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์ด้วย จะช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เช่น บทเห่กล่อม และการละเล่นในสมัยก่อนที่ผู้ใหญ่เล่นกับเด็ก เป็นสิ่งทำให้เด็กเกิดความอบอุ่น สนุกสนาน เพลิดเพลิน สังคมเปลี่ยนไปเด็กส่วนมากไม่ได้ใกล้ชิดผู้ปกครอง ทำให้การแสดงความรัก ความผูกพันของผู้ใหญ่กับเด็กมีเป็นส่วนน้อย ดังนั้นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ผู้ปกครอง จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้เด็กกับผู้ปกครองมีโอกาสใกล้ชิดกัน ผู้ปกครองตระหนักในหน้าที่ของตนที่จะต้องดูแลเด็กให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย

สรุปได้ว่า ห้องสมุดของเล่น หมายถึง แหล่งรวมวิทยาการสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วยหนังสือ ของเล่นนานาชนิดรวมถึง การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้สำหรับจัดห้องสมุดของเล่น การเลือกบริเวณที่ใช้จัดห้องสมุดของเล่น การเลือกหนังสือและของเล่นไว้ในห้องสมุดของเล่น การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดห้องสมุดของเล่น การได้รับงบประมาณสนับสนุนในการจัดห้องสมุดของเล่น

6. การนิเทศภายใน

6.1 ความหมายของการนิเทศภายใน

การนิเทศภายใน เป็นการร่วมมือกันของบุคลากรภายในโรงเรียนเพื่อปรับปรุงแก้ไข พัฒนาการสอน หรือจัดประสบการณ์ของครูผู้สอน ให้การเรียนการสอน หรือการเตรียมความพร้อมมีคุณภาพ โดยจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายใน เพื่อช่วยส่งเสริมรักษาคุณภาพทางการศึกษาในด้านปรัชญา แนวคิด หลักการ การประเมิน รวมทั้งการส่งเสริมให้ครูรักในอาชีพเกิดความเจริญงอกงาม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2537 : 310)

การนิเทศการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาหมายถึง การเสนอแนะ การช่วยเหลือ การสนับสนุนส่งเสริมเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายตามที่วางไว้ การนิเทศการศึกษาในระดับนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการเรียนการสอนที่เรียกกันว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กนั้น มีความแตกต่างจากชั้นประถมศึกษามาก กล่าวคือ เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็ก ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา นอกจากนั้นครูผู้สอนยังไม่ค่อยมีเวลาที่จะศึกษา ติดตาม เพื่อปรับปรุงและค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดประสบการณ์ให้ดีขึ้น ดังนั้น กิจกรรมนิเทศการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539 ข : 2)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 261) ให้ความหมายการนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง การนิเทศที่มีการริเริ่มและจัดดำเนินการ โดยบุคลากรภายในสถานศึกษาและในบางโอกาสก็เชิญบุคลากรภายนอกเป็นวิทยากรร่วมโครงการ การนิเทศภายในสถานศึกษา บุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นผู้จัดดำเนินการ และเป็นเจ้าของโครงการ จัดตามความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษานั้น การดำเนินงาน กระบวนการ กิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

6.2 วัตถุประสงค์การนิเทศภายใน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 ข : 2-3) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในไว้ดังนี้

6.2.1 เพื่อรับรู้สภาพการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และความต้องการของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับเป็นข้อมูลในการนิเทศได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

6.2.2 เพื่อช่วยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้มีความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ของตนเอง สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามวัตถุประสงค์

6.2.3 เพื่อให้บุคลากร ได้ร่วมกันพิจารณาหาทางปรับปรุง แก้ไข การดำเนินงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ปฏิบัติภารกิจได้อย่างถูกต้องครบครัน

6.2.4 เพื่อเสนอแนะ ส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือครูผู้สอนและผู้บริหาร โรงเรียน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานได้ดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6.3 กิจกรรมการนิเทศภายใน

การจัดการนิเทศภายใน โรงเรียนกระทำได้หลายรูปแบบ การที่ผู้บริหาร จะเลือกใช้รูปแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน และความสามารถของบุคลากรใน โรงเรียนเป็นสำคัญ แนวทางการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนที่สามารถปฏิบัติได้ มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539 ข : 34 – 35)

6.3.1 การประชุม

6.3.2 การสังเกตการสอนหรือการจัดประสบการณ์ในชั้นเรียน

6.3.3 การให้ศึกษาจากตำรา

6.3.4 การให้คำปรึกษาหารือ

6.3.5 การสนทนาทางวิชาการ

6.3.6 การสาธิตการสอน หรือการจัดประสบการณ์

6.3.7 การพาครูไปศึกษานอกสถานที่

6.3.8 การบริการเอกสารทางวิชาการ

6.3.9 การจัดนิทรรศการ

6.3.10 การเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน

6.4 กระบวนการนิเทศ

กระบวนการนิเทศ หมายถึง ลำดับขั้นตอนในการดำเนินการนิเทศ อย่างต่อเนื่องเป็นระบบระเบียบแบบแผน และประสานสัมพันธ์กัน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

6.4.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ เป็นสิ่งสำคัญ ทำให้ทราบถึงสภาพที่แท้จริงของการจัดการศึกษา ซึ่งอาจศึกษาโดยวิธีการ ดังนี้

1) การศึกษาโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เป็นวิธีการที่จะสามารถให้ รายละเอียดได้มาก และครอบคลุม

2) การศึกษาโดยการสัมมนาเพื่อค้นหาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ

3) การศึกษาข้อมูลที่มีอยู่เดิม

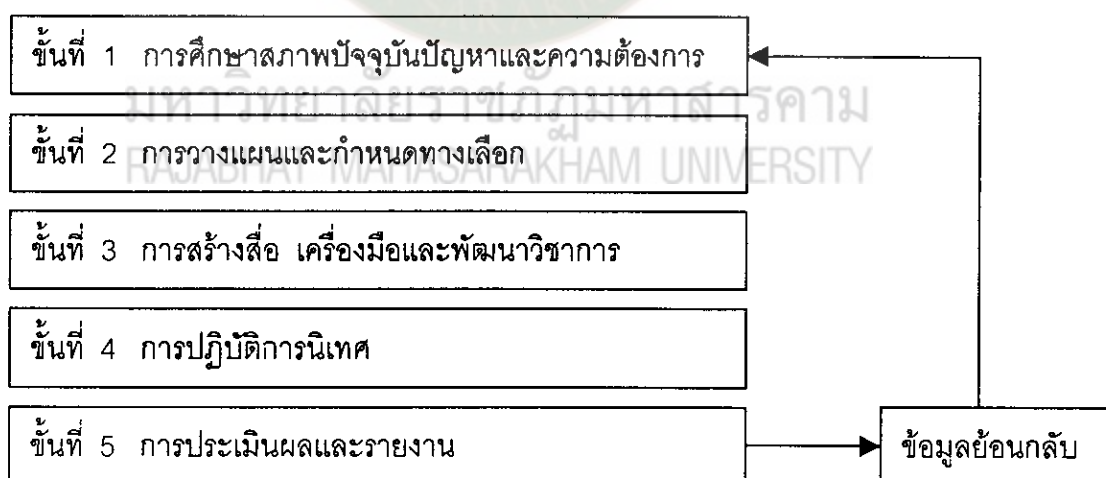
6.4.2 การวางแผนและกำหนดทางเลือก นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาที่พบ ตลอดจนความต้องการมาวิเคราะห์ เรียงลำดับความสำคัญ พิจารณาทรัพยากรที่มีอยู่แล้วมากำหนดทางเลือกในการนิเทศ เพื่อแก้ไขปรับปรุงและส่งเสริมการดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพ

6.4.3 การสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการ ในขั้นตอนนี้จะขึ้นอยู่กับวิธีการนิเทศที่ได้เลือกไว้แล้วในขั้นที่ 2 เพื่อช่วยให้การนิเทศมีระบบที่ดี สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงตามจุด มีประสิทธิภาพ ประหยัดเวลา และสามารถตรวจสอบวิเคราะห์ผลได้

6.4.4 การปฏิบัติการนิเทศ การปฏิบัติการในขั้นตอนนี้จะใช้สื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการต่าง ๆ ตามแผนงานที่วางไว้ ขณะเดียวกันก็จะติดตามกำกับไปด้วย ทั้งนี้ อาจดำเนินการนิเทศได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

6.4.5 การประเมินผลและรายงานผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายของขั้นตอนกระบวนการนิเทศ ซึ่งสามารถจะทำการตรวจสอบการปฏิบัติงาน รวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอน เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงกระบวนการนิเทศให้ดีขึ้น

แผนภูมิที่ 5 แสดงกระบวนการนิเทศการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา

สรุปได้ว่า การนิเทศภายใน หมายถึง การเสนอแนะ การช่วยเหลือ การสนับสนุน ส่งเสริมเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ เช่น การวางแผนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอนในการช่วยเหลือเด็ก การได้รับข่าวสารหรือการเผยแพร่ความรู้จากผู้บริหาร การได้รับการช่วยเหลือจากผู้บริหารเมื่อประสบปัญหา การนิเทศตามแผนการนิเทศภายในที่กำหนดไว้ การได้รับประสบการณ์และมีความเข้าใจการนิเทศภายใน

7. การประชุมอบรมทางวิชาการ

7.1 ความหมายของการประชุมอบรมทางวิชาการ

กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 70) กล่าวว่า การฝึกอบรมครูเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารควรจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการทำงานของครูให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น

วิจิตร อาวะกุล (2537 : 30) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่าเป็นการพัฒนา ฝึกฝนอบรมบุคคลให้เหมาะ หรือเข้ากับงานหรือการทำงาน การจัดฝึกอบรมจะประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี มีส่วนสำคัญในการจัดการฝึกอบรมอยู่ 4 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม
- ส่วนที่ 2 การจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม
- ส่วนที่ 3 การคัดเลือกวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ
- ส่วนที่ 4 สภาพและการจัดและดำเนินการฝึกอบรม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 162) ได้กล่าวถึง การพัฒนาครูอาจารย์และการศึกษาต่อเป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และความสามารถตลอดจนให้แนวความคิดใหม่ในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้สถานศึกษามีผลผลิตและประสิทธิภาพสูงขึ้น กิจกรรมที่ใช้ คือ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การประชุมสัมมนา การศึกษาเฉพาะเรื่อง การสาธิตงานและการสอน การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การศึกษาต่อ

7.2 ประโยชน์ของการประชุมอบรมและการศึกษาดูงาน

ราศรี ทองสวัสดิ์ (2539 : 37 – 38) ได้กล่าวไว้ว่า การประชุมอบรมและการศึกษาดูงาน ถือว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อบุคลากรดังนี้

7.2.1 ได้รับประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย ช่วยให้เห็นแนวทางการพัฒนา
งานของตนเองได้มากขึ้น

7.2.2 ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นกับเพื่อนสมาชิก รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนตรวจสอบการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

7.2.3 ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

7.3 การฝึกอบรมครูประจำการ

การฝึกอบรมครูประจำการของคณะผู้วิจัย โครงการวิจัยสภาพแวดล้อม ห้องเรียน ได้กำหนดการฝึกอบรมครูประจำการไว้ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2537 : 76 - 77)

7.3.1 การฝึกอบรมครูประจำการ ควรจัดให้ครูอย่างสม่ำเสมอ ครูแต่ละคน ควรได้รับการฝึกอบรม ระหว่างประจำการเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี ตลอดอาชีพ การสอน ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ครูได้ติดตามและทันตัว มีความรู้ทันสมัยต่อวิทยาการการสอน

7.3.2 สถาบันการฝึกหัดครูควรทำหน้าที่เป็นศูนย์บริการวิชาการในด้านผลิต สื่ออุปกรณ์ และเอกสารสนับสนุนการสอน และให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครู

7.3.3 ครูประจำการควรได้รับข่าวสารความรู้ทั้งเทคนิคการสอน เนื้อหาวิชา ที่สอนเป็นปัจจุบันและทันสมัย

7.3.4 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมพัฒนาชุมชน กรมการศาสนา กรมประชาสัมพันธ์ ควรจัดฝึกอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษาเป็น ครั้งคราวตามกำลังงบประมาณที่ได้รับ

7.3.5 ใช้การนิเทศภายในสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษา

7.3.6 โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นศูนย์ฝึกอบรมบุคลากรในระดับก่อนประถมศึกษาหรือ ฝึกบุคลากรก่อนประถมศึกษาให้แก่ท้องถิ่น รวมทั้งการฝึกอบรมก่อนประจำการระยะสั้น และ การติดตามนิเทศ โรงเรียนอนุบาลหลายแห่งทำหน้าที่นี้ไม่ได้เต็มที่ เนื่องจากปัญหาบุคลากร ไม่เพียงพอและงบประมาณจำกัด

7.3.7 คณะครุศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ของสถาบันราชภัฏ และของ มหาวิทยาลัย จัดอบรมครูก่อนประถมศึกษาก่อนและระหว่างประจำการเป็นครั้งคราว

7.4 การฝึกอบรมบุคลากรก่อนประถมศึกษาระหว่างประจำการ

อารี สันตหวี (2537 : 82 - 88) กล่าวไว้ว่า การฝึกอบรมบุคลากรระดับ

ก่อนประถมศึกษา นอกจากจะใช้การนิเทศภายในแล้ว การเข้าร่วมประชุมสัมมนาหรือประชุมปฏิบัติการ การเยี่ยมเยียนสถานศึกษา และการอ่านเอกสารทางวิชาการแล้ว ยังมีนวัตกรรมที่ปรับใช้เกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมบุคลากรประจำการ (In – service Education) หลายเรื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายให้การฝึกอบรม สามารถทำให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังมีรูปแบบดังนี้

7.4.1 การเขียนเรื่องบันทึกในการฝึกอบรมระหว่างประจำการ เป็นการให้ครูเขียนเรื่องราวการสอนของตนเองในแต่ละวัน เพื่อให้ครูได้มีโอกาสได้ไตร่ตรองวิเคราะห์ และประเมินตนเอง เกิดความเข้าใจถึงปัญหาเด็ก ปัญหาการสอน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และบันทึกระหว่างครูด้วยกัน ทำให้ได้มีโอกาสคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับการสอนของตนและของผู้อื่น ทำให้มองเห็นทางที่จะปรับปรุงแก้ไขการสอนของตนมากขึ้น

7.4.2 การนิเทศคลินิกในการฝึกอบรมระหว่างประจำการ ลักษณะของการนิเทศประกอบด้วย กระบวนการ 3 ขั้นตอนคือ การประชุมก่อนนิเทศ (Preconferent) การสังเกตการสอน และประชุมหลังนิเทศ (Postconferent) ผลสรุปจากการนิเทศจะช่วยให้ครูวิเคราะห์ตนเอง และคิดแก้ไขด้วยตนเอง

7.4.3 การนำผลวิจัยเรื่องสมองมาใช้ในการฝึกอบรมประจำการเป็นกิจกรรมที่นำผลสรุปการวิจัยเรื่องสมองมาใช้ คือควรจะมีการดำเนินการสอนโดยใช้วิธีที่สมองใช้ข้อมูล อารมณ์การรับรู้ และการสื่อสารในการที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจ เพราะฉะนั้นการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้ เนื้อหาควรมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และสัมพันธ์กับชีวิต จึงทำให้เกิดการสร้างหลักสูตรที่มีบูรณาการ หรือทำหลักสูตรโยงแขนงมุม ที่มีโยงใยสัมพันธ์ (Curriculum web)

7.5 การปฏิรูมนิเทศครูใหม่

อภิสิทธิ์ วุฒิพรพงษ์ (2540 : 65) กล่าวไว้ว่า การปฏิรูมนิเทศครูใหม่ เป็นการช่วยเหลือครูที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา แต่ยังขาดประสบการณ์และความชำนาญ ให้เกิดความรู้และความมั่นใจในการสอนตลอดปี เรื่องที่ต้องปฏิรูมนิเทศครูใหม่ เช่น การจัดชั้นเรียนเทคนิคการสอน การสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน การให้คะแนนและการทดสอบ การบ้าน การจัดเวลาในชั้นเรียน การช่วยเหลือเด็กพิเศษการเตรียมการสอน จัดทำหน่วยการสอน การพัฒนาตนในวิชาชีพ

7.6 ครูเป็นนักวิจัย (Teacher as researcher)

ทิตินา แชมมณี และสร้อยสน สกลรักษ์ (2540 : 27) ได้กล่าวไว้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน คือ กระบวนการแสวงหาความรู้อันเป็นความจริงที่เชื่อถือได้ การวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้ครูใกล้ชิดเด็ก และได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของเด็ก สามารถจัดการสอนให้เป็นระบบมากขึ้น ครูได้มีโอกาสสังเกตเด็ก ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูได้ทำการวิจัยในชั้นเรียน (Action research) เพื่อจะทำให้ครูผู้สอนปรับปรุงการสอนและพัฒนาตนเอง

สรุปได้ว่า การประชุมอบรมทางวิชาการ หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน กระตุ้นให้ครูผู้สอนได้ปรับปรุงและพัฒนาการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยการจัดการประชุมที่ตรงกับปัญหาและความต้องการ การเข้ารับการประชุมอบรมอย่างต่อเนื่อง การจัดงบประมาณสนับสนุนในการประชุมอบรม การใช้วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรม

ปัญหาการบริหารงานวิชาการ

ราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 528) ให้ความหมายไว้ว่า ปัญหา หมายถึง ข้อสงสัย เช่น ทำได้โดยไม่มีปัญหา, คำถาม เช่น ตอบปัญหา, ข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไข เช่น ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาการเมือง

ปนัดดา พรพิมเนส (2540 : 4) ให้ความหมายว่า ปัญหา หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้อง ในการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539

อภิสิทธิ์ วุฒิพรพงษ์ (2540 : 6) ให้ความหมายว่า ปัญหา หมายถึง สิ่งหรือเรื่องที่ต้องพิจารณาแก้ไขในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12

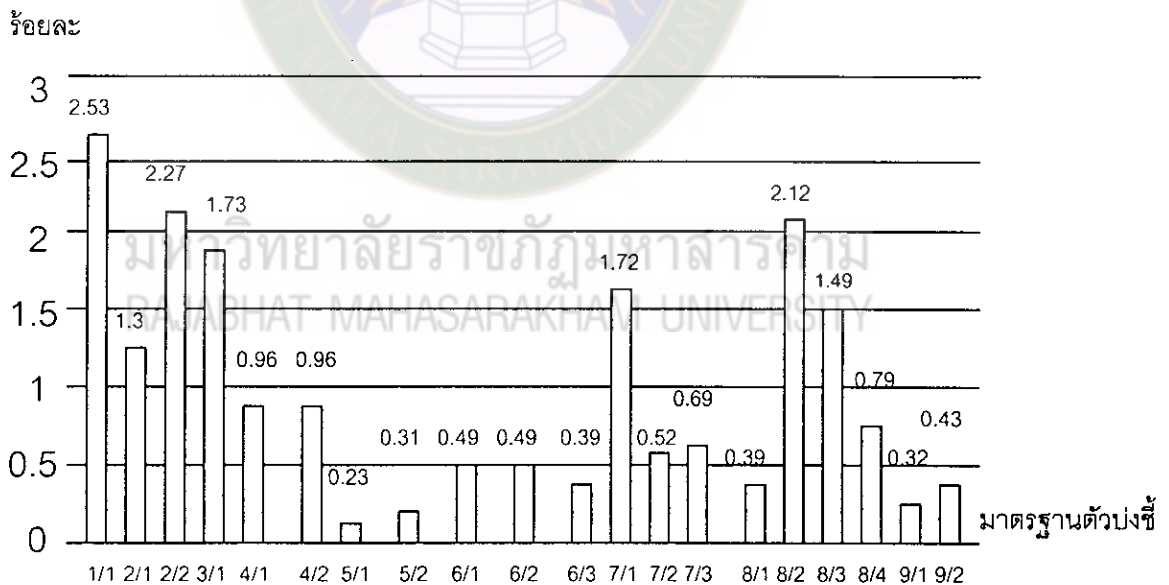
สรุปได้ว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ข้อบกพร่องที่จะต้องพิจารณาแก้ไข ในการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา คือ หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดประสบการณ์ วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน การประเมินพัฒนาการเด็ก ห้องสมุดของเล่น การนิเทศภายใน การประชุมอบรมทางวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

คุณภาพนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้สรุปผลดำเนินงาน การบริหารงาน ตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ทั้งมาตรฐานด้านผลผลิต และมาตรฐานด้านกระบวนการ ซึ่งมีประเด็นที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินคุณภาพในแต่ละตัวบ่งชี้ จำแนกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับ 0 คุณภาพที่มีผลไม่น่าพอใจ ระดับ 1 คุณภาพที่มีผลพอใจขั้นต่ำ ระดับ 2 คุณภาพที่มีผลพอใจค่อนข้างสูง ระดับ 3 คุณภาพที่มีผลพอใจขั้นสูง

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ (2543 : 4) สรุปผลด้านผลผลิต ได้แก่ มาตรฐานด้านคุณภาพของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า ร้อยละจำนวนนักเรียน ระดับก่อนประถมศึกษา คุณภาพระดับ 0 พบมากที่สุด ได้แก่มาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา มีค่าร้อยละ 2.53 รองลงมา ได้แก่ มาตรฐานที่ 2 ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความสามารถทางคณิตศาสตร์ มีค่าร้อยละ 2.27 ลำดับที่สาม ได้แก่ มาตรฐานที่ 8 ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความซื่อตรงต่อหน้าที่และความถูกต้อง ร้อยละ 2.12

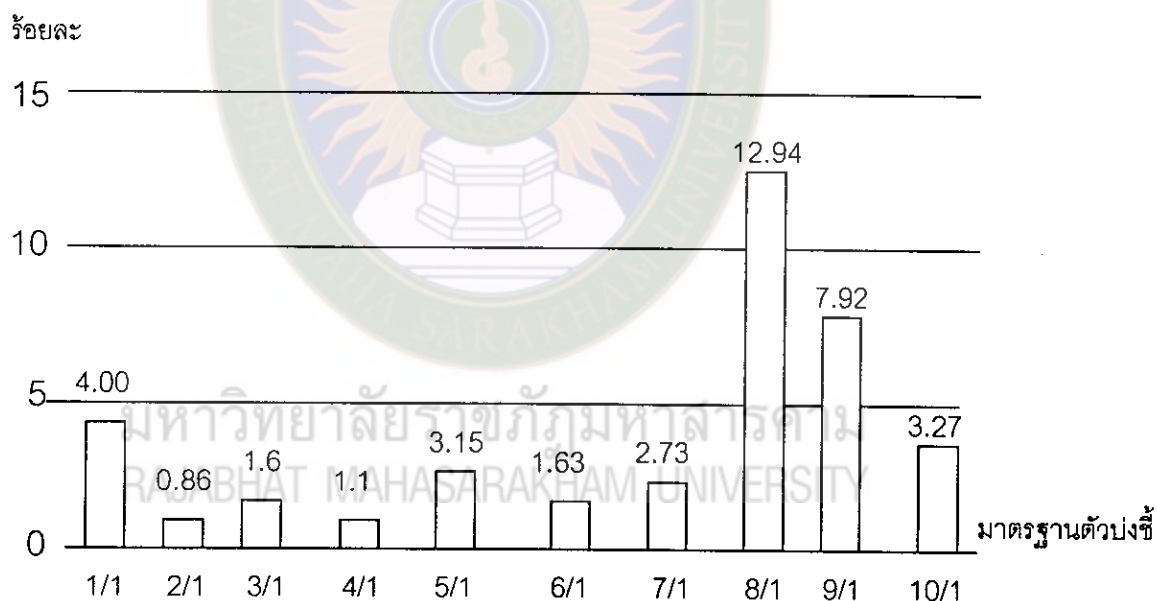
แผนภูมิที่ 6 ร้อยละของจำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ที่มีคุณภาพระดับ 0 จำแนกตามตัวบ่งชี้

ที่มา : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. 2543 : 4

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ (2543 : 7) ได้สรุปผลดำเนินงาน มาตรฐานโรงเรียน ด้านกระบวนการของครูผู้สอน พบว่า ร้อยละของจำนวนครูด้านการจัดการเรียนการสอน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ คุณภาพระดับ 0 มากที่สุด ได้แก่มาตรฐานที่ 8 ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถ และความถนัดได้ตามศักยภาพ โดยเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยนักเรียน เป็นรายบุคคล คิดเป็นร้อยละ 12.94 รองลงมาได้แก่มาตรฐานที่ 9 ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่ออย่างหลากหลาย ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 7.92 และลำดับที่สามได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ที่ 1 วางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น ร้อยละ 4.00

แผนภูมิที่ 7 ร้อยละของจำนวนครูด้านการเรียนการสอนที่มีคุณภาพระดับ 0 จำแนกตามตัวบ่งชี้

ที่มา : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. 2543 : 7.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

วรรณิ แก้วเจียมวงศ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและสาเหตุการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาล ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารงานวิชาการวิชาการแตกต่างกัน

วรรณาด เพ็ชรไกร (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาความต้องการพัฒนาด้านวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัย พบว่า ครูประถมศึกษาจำแนกตามวุฒิการศึกษามีความต้องการพัฒนาด้านวิชาการแตกต่างกัน

ทิพย์ภาพร งอยกล้า (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการจัดการอนุบาลศึกษา ของโรงเรียนเอกชนปีการศึกษา 2542 จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า มีปัญหาด้านประเมินพัฒนาการมากที่สุด รองลงมาคือด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ปัญหาที่พบน้อยที่สุดคือ ด้านความสัมพันธ์ของบุคลากรและผู้ปกครองนักเรียน

ราตรี โลหะมาศ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศการจัดกิจกรรมหลักตามตารางกิจกรรมประจำวันของครูผู้สอนชั้นอนุบาลที่เปิดใหม่ ปีการศึกษา 2539 ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนชั้นอนุบาลในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก มีความต้องการการนิเทศการจัดกิจกรรมหลักแตกต่างกัน

ศิริรัชชัย นิลวงศ์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนในระดับก่อนประถมศึกษา มีทรรศนะต่อการปฏิบัติงานวิชาการแตกต่างกัน ในเรื่องการจัดสภาพแวดล้อม และเกี่ยวกับการนิเทศภายใน ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีทัศนะในเรื่องการจัดประชุมอบรมทางวิชาการ การจัดการประชุม การงานสื่อและวัสดุประกอบหลักสูตร การประเมินพัฒนาการเด็ก การนิเทศและการวางแผน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดต่างกันมีทัศนะต่อการปฏิบัติงานวิชาการระดับก่อน

ประถมศึกษาแตกต่างกัน ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนระดับก่อนประถมศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานวิชาการแตกต่างกัน ครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน แตกต่างกัน ในเรื่องกระบวนการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก การนิเทศภายใน การประชุมอบรมทางวิชาการ วัสดุและสื่อการจัดประสบการณ์ การประเมินพัฒนาการเด็ก และการวางแผนปฏิบัติงานวิชาการ

วรรณดี นวลสุวรรณ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา โดยส่วนรวมแต่ละงานไม่แตกต่างกัน

วิมล ณ พัทลุง (2540 : 109) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการบริหารงานหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โดยส่วนรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

จรัญ เกื้ออนันต์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารมีปัญหาการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านบุคลากร ด้านการจัดประสบการณ์ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียน และด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย เมื่อพิจารณาการจัดการศึกษาตามขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารในโรงเรียนที่มีขนาดเล็กมีปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มากกว่าผู้บริหารที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่

ชุลิต แก้วบุตรดี (2543 : 164) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการนิเทศงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาด้านการวางแผนการนิเทศการศึกษา ปัญหา

สำคัญคือ แผนงานนิเทศไม่สอดคล้องกับกับสภาพปัญหา ความต้องการของโรงเรียน และ ความต้องการของครูผู้สอน บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมวางแผนการนิเทศทางวิชาการน้อย แผนงานการนิเทศขาดความชัดเจนในเป้าหมายรายละเอียดของกิจกรรมการดำเนินงาน

กัลยา ราสา (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สสำรวจปัญหาการปฏิบัติงาน วิชาการตามกระบวนการนิเทศภายใน ตามทฤษฎีของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2541 ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนมีปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร ครูผู้สอนขาดทักษะด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ขาด การฝึกอบรมการนำหลักสูตรไปใช้ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ ขาดแคลนสื่อและเครื่องมือที่มีคุณภาพ

บัญชา นามปาน (2542 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางในการ แก้ปัญหา การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 9 ผลการวิจัย พบว่า มีปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องได้รับการแก้ไขคือ ด้านบริการห้องสมุด การ จัด การเรียนการสอน และความต้องการสื่อการสอน

ชูศรี ช่วยเชื้อ (2533 : 246-29) ได้วิจัยเรื่อง การใช้แนวการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาลในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผล การวิจัย พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่คัดเลือกครูเข้าสอนชั้นอนุบาล โดยใช้กรรมวิธีพิจารณา จากผู้ที่มีวุฒิทางด้านอนุบาลศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้ให้การนิเทศและกิจกรรมการนิเทศที่ใช้ มากที่สุดคือ การประชุมปรึกษาหารือ เทคนิคและกลวิธีสอนที่ครูใช้มากที่สุดคือการให้เด็กทำงาน เป็นกลุ่ม ในด้านการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมชั้นอนุบาลศึกษา ส่วนใหญ่จัดกิจกรรม ตามที่กำหนดในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนต้องรับภาระ งานศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ทำให้การบริหารงานวิชาการทางฝ่าย อนุบาลไม่คล่องตัว ผู้ปกครองไม่เข้าใจหลักการจัดการศึกษา ครูผู้สอนมีพื้นฐานความรู้ เรื่องอนุบาลศึกษาแตกต่างกัน โรงเรียนไม่มีแนวทางการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน จำนวน เด็กในชั้นเรียนมากเกินไป ครูขาดแหล่งความรู้เพิ่มเติม และไม่ได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วม ประชุมอบรมหรือสัมมนา ศึกษานิเทศก์ไม่สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือครูอนุบาลได้

ภูวินทร์ โปธิสาธา (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า ด้านวิชาการ หนังสือและสื่อในห้องสมุดมีไม่เพียงพอ การจัดบริการของห้องสมุดยังไม่เป็น

ระบบและไม่ได้มาตรฐาน ศึกษานิเทศก์ในระดับอำเภอหรือจังหวัดไม่สามารถที่จะออกนิเทศ การเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ด้านบุคลากรครูผู้สอนมีภาระงานที่รับผิดชอบ หลายหน้าที่นอกเหนือจากงานการเรียนการสอน ด้านธุรการ การเงินและวัสดุ ขาดสื่อและ เทคโนโลยีสมัยใหม่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนไม่เข้าใจ หลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนการสอน ในสภาพปัจจุบันที่เปลี่ยนไป ชุมชนยากจน ทำให้ขาดการสนับสนุน กิจกรรมของโรงเรียนได้ไม่ดีเท่าที่ควร

สุวัฒน์ แสนทวี (2538 : 165-184) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่อง สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และขาดแคลนหนังสือสำหรับการอ่านและค้นคว้าในห้องสมุด

บุญสม ทับสาย (2539 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานการประเมิน งานวิชาการด้วยตนเอง ในโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตร สังกัดกรมสามัญ เขตการศึกษา 1 ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนมีการประเมินงานวิชาการด้วยตนเองทั้ง 5 งานดังนี้ 1) งาน ด้านการวางแผนงานวิชาการ 2) งานด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางวิชาการ 3) งานด้าน การจัดการเรียนการสอน 4) งานด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน และ 5) งานด้าน การบริหารงานวิชาการ ส่วนปัญหาในการประเมินงานวิชาการด้วยตนเอง พบว่า ในงาน ด้านการวางแผนงานวิชาการ งานด้านการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหา เกี่ยวกับ บุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจ การกำหนดกิจกรรมการประเมินและ ขาดทักษะในการกำหนดเกณฑ์ หรือรายการประเมิน รวมทั้งโรงเรียนไม่สามารถที่จะนำผล การประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการทำงาน สำหรับงานการพัฒนาและส่งเสริมทางวิชาการ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรในโรงเรียน ขาดความรู้ความเข้าใจใน การกำหนดกิจกรรมการประเมิน และขาดบุคลากรที่จะให้ความรู้ ส่วนด้านการวัดผลและ ประเมินผลการเรียน พบว่า โรงเรียนไม่มีปัญหาในการประเมินงานด้วยตนเอง

อภิสมัย วุฒิพรพงษ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหา การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่ โรงเรียนมีการบริหารงานวิชาการดังนี้ 1) งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้มีการนำแนว และแผนการจัดประสบการณ์มาปรับปรุงพัฒนาเพื่อนำไปใช้ โดยปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้ เข้ากับโรงเรียนและชุมชน 2) งานการเรียนการสอน จุดเน้นการจัดกิจกรรมคือจัดให้สอดคล้อง

กับพัฒนาการเด็ก ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง จัดครูเข้าสอนตามวิชาเอกและโทการศึกษาปฐมวัย ติดตามและประเมินการจัดกิจกรรม จัดทำบันทึกการสอน 3) งานประชุมทางวิชาการส่วนใหญ่ ได้รับการอบรมกับหน่วยงานต้นสังกัด มีการติดตามประเมินผลโดยการสนทนา การสัมภาษณ์ และสอบถาม ปัญหาของโรงเรียนที่พบเป็นส่วนใหญ่ คือ จำนวนนักเรียนในชั้นมากเกินไป อาคารเรียนและห้องเรียนมีไม่เพียงพอ บางโรงเรียนไม่มีสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสนาม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 ง : 81 – 86) ได้ รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดห้องเรียน ศูนย์สื่อ และเครื่องเล่นระดับก่อน ประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดห้องเรียนศูนย์สื่อ และเครื่องเล่นระดับก่อน ประถมศึกษา ได้รับความร่วมมือจากคณะทำงานระดับจังหวัดในระดับมาก การจัดห้องเรียน ศูนย์สื่อและเครื่องเล่น เด็กกลุ่มอายุ 4 - 5 ขวบ มีพัฒนาการการเล่นในชั้นการเล่นร่วมกัน กลุ่มอายุ 5 – 6 ขวบ มีพัฒนาการการเล่นในชั้นต่างคนต่างเล่น ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนที่มีต่อโครงการการศึกษารูปแบบการจัดห้องเรียน ศูนย์สื่อและเครื่องเล่นระดับ ก่อนประถมศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ เห็นว่าเป็นสิ่งนำมาปฏิบัติได้

2. งานวิจัยต่างประเทศ

สมิธ (Smith. 1977 : 87 – 88) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเข้าสังคมกับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กอายุ 3 – 7 ปี โดยใช้แบบทดสอบที่ปรับปรุงมาจาก ฟลาวเวล และคนอื่นๆ (Flavel and others. 1968) จำนวน 10 ฉบับ และเครื่องมือวัดการเข้าสังคม โดยพัฒนามาจากแบบวัดของ ยาร์โร และ แวกเลอร์ (Yarrow and Waxler. 1976) ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการเข้าสังคมจะมีความสัมพันธ์กับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง บุคคลที่เข้าสังคม ได้ดีนั้นจะต้องมีลักษณะนิสัยอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม

ซาโลเม (Salome. 1979 : 1349) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างของปฏิสัมพันธ์ ทางสังคมของเด็กก่อนประถมศึกษา ระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายที่เกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในกลุ่ม วิธีการรวมตัวกับเด็กอื่นให้เป็นกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการเล่นในกลุ่ม ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็น เด็กอายุ 4 – 5 ปี จำนวน 30 คน ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมครั้งละ 10 นาที จำนวน 7 ครั้ง รวม 70 นาที เป็นการสังเกตเด็กทีละคน ขณะสังเกตได้ทำการบันทึกเสียงแล้วนำไปวิเคราะห์ พฤติกรรม ผลปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเด็กชาย และเด็กหญิงในวิธีการทั้ง สามอย่างที่กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่า มีพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างการเล่น ได้แก่ พฤติกรรมช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการร่วมมือกันในกลุ่ม

เรนโกลด์ และคณะ (Rheingold and others. 1976 : 1148 –1158) ได้ศึกษาพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กทารกในช่วงสองขวบแรกของชีวิต กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กทารกที่ได้รับการเลี้ยงดูอยู่ที่บ้านตามปกติทั่วไป ผู้วิจัยทำการทดลองกับเด็กหลายครั้ง ผลการทดลอง พบว่า การแบ่งปันเป็นกิจกรรมทางคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของเด็กที่มีอายุไม่เกิน 18 เดือน ในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นภายในห้องทดลอง เด็กทารกจำนวน 111 คน ได้แบ่งปันสิ่งที่มองเห็น และสิ่งที่สนใจร่วมกับบุคคลอื่น โดยแสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็นสามอย่างด้วยกัน คือ การแสดง การให้ และการร่วมเล่น เด็กจะแบ่งปันสิ่งใดๆ ก็ตามที่ได้มาจากสภาพแวดล้อมกับบิดา มารดา และแม้กระทั่งกับบุคคลอื่นที่เด็กไม่คุ้นเคยมาก่อน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับการแบ่งปันของเด็ก ตลอดจนความคุ้นเคยของที่เล่น ไม่มีอิทธิพลใดๆ ต่อพฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กทั้งสิ้น คณะผู้วิจัยได้เสนอเป็นแนวคิดเชิงทฤษฎี โดยอาศัยผลการวิจัยเป็นพื้นฐานว่า การที่เด็กแสดงพฤติกรรมการแบ่งปันออกมา แสดงให้เห็นว่าเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่สำคัญยิ่ง

บาร์ ทาล และคณะ (Bar-Tal and others. 1982 : 396 – 402) ได้ศึกษาเชิงสังเกตกับพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กก่อนประถมศึกษา จำนวน 156 คน ที่มีอายุระหว่าง 1 - 3 ปี เด็กแต่ละคนได้รับการสังเกต 3 ครั้งๆ ละ 10 นาที ในระหว่างกิจกรรมการเล่นอิสระ การสังเกตผู้สังเกตได้ลงรหัสพฤติกรรมความช่วยเหลือแต่ละอย่างที่เด็กแสดงออกมา ไม่ว่าจะพฤติกรรมความช่วยเหลือนั้น จะเป็นพฤติกรรมที่เด็กได้แสดงออกมาจริงๆ หรือแสดงออกมาในการเล่นแบบสร้างจินตนาการ ผลการวิจัย พบว่า โดยทั่วไปแล้วพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กไม่ได้เพิ่มขึ้นตามอายุ แต่เด็กจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือออกมาในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นแบบสร้างจินตนาการน้อยลง และแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือจริงๆ ออกมามากขึ้นและเด็กช่วยเหลือเพื่อน ด้วยการปลอบใจในสถานการณ์จริงๆ มากครั้งขึ้น แต่ช่วยเหลือด้วยการให้สิ่งของแก่เพื่อนในสถานการณ์จริงน้อยลงเมื่อมีอายุมากขึ้น

บาร์ช (Baruch. 1949 : 4 - 5) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า วินัยในตนเองของเด็กจะเกิดขึ้นกับบุคคล ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และยังพบว่าผู้นำจะต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

วิกกินส์ และคณะ (Wiggins and others. 1971 : 289) อ้างถึงผลการวิจัยของ Gough ที่ศึกษาเกี่ยวกับวินัยในตนเองของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีความรับผิดชอบมาก มีความวิตกกังวลน้อย มีความอดทน มีเหตุผล มี

ความยืดหยุ่นในความคิดและพฤติกรรมทางสังคม และยังพบว่าโดยทั่วไปจะมีสุขภาพดีกว่าผู้ที่ขาดวินัยในตนเอง

ฟิลเลลลา (Filella. 1975 : 146) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงผลักดันภายในตัวเด็ก ระดับก่อนประถมศึกษาพบว่า พ่อแม่มีอิทธิพลอย่างยิ่ง ในการสร้างวินัยให้กับเด็ก พ่อแม่จะต้องไม่ตามใจหรือเข้มงวดกับเด็กจนเกินไป อิศรภาพเจ้าเป็นต่อการเรียนรู้และการเจริญเติบโตของเด็ก แต่ควรมีขอบเขตที่เหมาะสม ถ้ามากเกินไปเด็กมักจะยุ่งยากใจ และถ้าน้อยเกินไปเด็กก็จะเกิดความรู้สึกต่อต้าน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ครูผู้สอนมีปัญหาการบริหารงานวิชาการ แตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน (วรรณิ แก้วเจียมวงศ์. 2538 : บทคัดย่อ) ครูผู้สอนที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีปัญหาด้านวิชาการ แตกต่างกัน (วรรณารท เพ็ชรไกร. 2536 : บทคัดย่อ) ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนระดับก่อนประถมศึกษาต่างกัน มีปัญหาต่อการปฏิบัติงานวิชาการแตกต่างกัน (ศิริธงชัย นิลวงศ์. 2536 : บทคัดย่อ) จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาตั้งสมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้ว่า ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ วุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีกับวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป ประสบการณ์ในการสอนระดับก่อนประถมศึกษาต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาแตกต่างกัน